

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Кафедра державно-правових дисциплін та адміністративного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

 проф. Соболь Є.Ю.

«29» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП НД/ОК 2.1.1.6 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ПРАВА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність/напрямок 081 Право

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(шифр і назва спеціалізації)

освітня програма Право

(назва)

Факультет історії та права

(назва факультету)

Форма навчання денна, заочна

(денна, заочна)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з курсу «Актуальні проблеми теорії права» для студентів за спеціальністю – 081 Право.

Розробники: **Рябовол Л. Т.**, професор кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права, доктор педагогічних наук, професор.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри проф. Соболь Є.Ю.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність/напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань – 08 Право	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність/напрямок: 081 Право	Рік підготовки	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: магістр	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		86 год.	112 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
залік	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права» – поглиблення теоретичних знань про природу, принципи і функції права та розвиток умінь, як інтелектуальних/когнітивних, так і практичних, необхідних і достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру у навчальній та професійній правничій діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права»:

- з'ясування особливостей сучасного етапу розвитку вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції;
- поглиблення знань про право, його ознаки, сутність, місце і роль у системі соціального регулювання, функції, принципи, специфіку правового регулювання;
- усвідомлення того, що «верховенство права» – цінність та основоположний правовий принцип;
- усвідомлення специфіки праворозуміння як соціально-правового феномену;

- поглиблення знань про систему права, систему законодавства, правову систему як категорії загальнотеоретичної юриспруденції;

- розвиток умінь аналізувати, систематизувати, узагальнювати теоретичний матеріал, робити презентації;

- розвиток вмінь здійснювати науковий пошук з проблематики курсу, виявляти і досліджувати актуальні проблеми теоретичного і практичного характеру, писати наукові тези / статті з актуальних питань курсу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права у процесі навчання та/або професійної діяльності, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов здатність;

Загальні компетентності:

- дослідницька компетентність – здатність: здійснювати самостійні наукові дослідження шляхом вивчення, опису, пояснення, прогнозування дійсності, висування гіпотез для розвитку теорії та отримання нових знань; формулювати, висловлювати, обґрунтовувати наукові позиції; дотримуватися вимог академічної доброчесності; виявляти прогалини у власних знаннях, самостійно оволодівати новими знаннями, усвідомлювати необхідність у навчанні протягом життя;

- креативність – здатність: проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягненні цілей досліджень, навчання, професійної діяльності; мислити логічно, абстрактно, критично, робити аналіз, узагальнення, висновки, генерувати ідеї, формувати обґрунтовані судження, здійснювати вибір, приймати мотивовані й неупереджені рішення;

- робота в команді – здатність спільно вирішувати складні завдання, брати на себе відповідальність, лідерські навички;

- управлінська/організаційна компетентність – здатність: планувати та організовувати навчання і професійну діяльність, розподіляти час, розуміти важливість дедлайнів, працювати самостійно/автономно, дисципліновано, добросовісно, пунктуально, відповідально, безпечно; адаптуватися і діяти в різних/нових ситуаціях, долаючи тиск, стрес (бути стресостійким), бути критичним і самокритичним, визнавати й виправляти власні помилки;

- комунікаційна компетентність – здатність: спілкуватися державною мовою усно і письмово; збирати інформацію, у т.ч., використовуючи сучасні інформаційні технології і бази даних, оцінювати достовірність інформації, проводити її аналіз, узагальнення, використовувати для вирішення завдань у навчанні та професійній діяльності; передавати/поширювати інформацію, презентувати у доступній формі, брати участь в аргументованій дискусії;

- міжособистісна/етична – здатність: цінувати й поважати різноманітність і мультикультурність, усвідомлювати рівні можливості й гендерні проблеми, визначати інтереси й мотиви поведінки інших осіб, діяти на основі етичних міркувань;

Спеціальні/фахові компетентності:

- спеціалізовані концептуальні знання про: основи теорії та філософії права, місце і роль юридичної науки у загальній системі знань про природу і суспільство; міжнародні стандарти прав людини, сутність і зміст Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ), прецедентну практику Європейського Суду з прав людини (ЄСПЛ); структуру і стандарти правничої професії, її роль у суспільстві щодо утвердження прав людини;

- спеціалізовані уміння/ навички: проводити наукові дослідження з проблематики предметної області ОПП, виявляти актуальні теоретичні і практичні питання; критично осмислювати й логічно розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують міждисциплінарних підходів, оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/ недостатньої інформації та/або суперечливих вимог; проводити правопросвітницьку роботу серед різних категорій населення;

- комунікація – здатність: конструктивно взаємодіяти, узгоджувати дії у процесі спільної діяльності під час навчання, виконання професійних обов'язків; використовувати державну мову в усній і письмовій формах для професійної комунікації, отримувати й використовувати правову інформацію;

- відповідальність та автономія – здатність: розробляти проекти й управляти ними, творчо застосовувати існуючі та/або генерувати нові правові ідеї, брати на себе ініціативу та відповідальність, бути наполегливим у досягненні поставленої мети; систематично підвищувати рівень професійної компетентності, у т.ч. самостійно, продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

1.4. Програмними результатами навчання є:

Соціально-гуманітарна ерудованість. Випускник/випускниця: розуміє, аналізує, коментує суспільно-правові процеси і явища на основі інформації, отриманої з різних джерел, формулює та висловлює обґрунтовані судження; дискутує на суспільно-правові теми, висловлює власні позиції, для належного обґрунтування яких використовує міждисциплінарні знання, переконливі аргументи, оцінює недоліки і переваги контраргументів;

Дослідницькі навички. Випускник/випускниця проводить науково-правові дослідження, визначає проблему, складає план, обирає адекватну методологію; дотримується академічної доброчесності; аналізує й узагальнює теорії, концепції, підходи, критично оцінює суперечливі наукові позиції, демонструє власне обґрунтоване бачення шляхів розв'язання проблеми, критично оцінює отримані результати, визначає перспективи подальшої розробки досліджуваної і дотичних тем;

Комунікація. Випускник/випускниця: вільно користується державною мовою під час усного й письмового професійного спілкування, доцільно і правильно використовує правничу термінологію; збирає матеріали з різних джерел, використовує інформаційні технології і бази даних для потреб професійної правничої діяльності; виступає перед аудиторією, викладає матеріал з професійних тем, розкриває зміст основних питань, демонструє їх розуміння;

Організація та самоорганізація у професійній сфері. Випускник/ випускниця: усвідомлює необхідність у самовдосконаленні, систематично підвищує професійний рівень, бере участь (у т.ч. з власної ініціативи) у конференціях,

круглих столах, семінарах, стажуваннях; ефективно працює в команді за узгодженим планом;

Праворозуміння. Випускник/ випускниця: розуміє онтологічні, антропологічні, аксіологічні засади походження, сутності, призначення права, знає, аналізує, критично оцінює різні типи праворозуміння, усвідомлює важливість правових цінностей, принципів, як: правова держава, верховенство права, демократія, пріоритет прав людини, міжнародні стандарти прав людини, сталий розвиток; аналізує стан, проблеми і перспективи вітчизняної правової системи, розуміє і пояснює необхідність імплементації міжнародних і європейських стандартів в національне законодавство, висловлює відповідні судження.

1. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вітчизняна загальнотеоретична юриспруденція: проблеми становлення.

Тема 1. «Актуальні проблеми теорії права» як навчальна дисципліна. Загальна характеристика, мета і завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права». Вимоги до знань та умінь студентів. Місце і роль навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права» в системі підготовки кваліфікованого юриста. Предмет навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права». Місце і роль навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права» в системі юридичних навчальних дисциплін. Зв'язки навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії права» з іншими суспільно-гуманітарними навчальними дисциплінами. Мета й основні завдання, компетентності та програмні результати вивчення дисципліни. Зміст курсу «Актуальні проблеми теорії права».

Тема 2. Виникнення, розвиток і становлення «Теорії права» як науки і навчальної дисципліни. Виникнення теорії права. Сучасний етап розвитку вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції. Передумови сучасного етапу становлення загальнотеоретичної юриспруденції, що детермінують необхідність її оновлення/ модернізації. Чинники, які зумовлюють особливості сучасного етапу розвитку загальнотеоретичної юриспруденції. Чинники, які здійснюють позитивний вплив, відкривають можливості для оновлення вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції. Чинники, які здійснюють негативний вплив, стримують/ гальмують оновлення вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції. Тенденції розвитку сучасного правознавства. Становлення «Теорії права» (її предмета) як науки і навчальної дисципліни.

Тема 3. «Теорія права/ Актуальні проблеми теорії права» як наука і навчальна дисципліна. «Теорія права» як наука. Риси теорії права як науки: суспільна, юридична, загальна юридична, вихідна, фундаментальна, методологічна, узагальнююча, прогностична наука. Мета і завдання теорії права як науки. Функції теорії права як юридичної науки. Групи функцій теорії права як науки: функції, виконувані юридичною наукою в цілому (пізнавальна (гносеологічна), евристична, аксіологічна, прогностична, практично-

організаційна/ науково(практично)-прикладна, світоглядно-виховна); функції, властиві суто теорії права як науці, відображають особливості її наукового статусу та специфіку предмета (узагальнююча, інтегруюча/ системотвірна, методологічна).

Предмет «Теорії права/ Актуальні проблеми теорії права» як науки. Структурні компоненти предмета теорії права: сутність права і правових явищ, процесів; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування права; категоріально-понятійний/ термінологічний апарат; концепції; теорії; тенденції; уявлення людей щодо правових відносин, явищ, процесів, а також частина суспільної й індивідуальної свідомості, що пов'язана з правом, особливості правової свідомості та правової культури. «Теорія права/ Актуальні проблеми теорії права» як навчальна дисципліна: предмет, мета і завдання, зміст.

Розділ 2. Право у системі соціального регулювання. Багатоаспектність права як передумова плюралізму праворозуміння.

Тема 1. Право як різновид соціальних норм та інституційне утворення. Поняття і властивості сучасного юридичного права: об'єктивність, нормативність, загальнообов'язковість, формальна визначеність; інтелектуально-, державно- та свідомо-вольовий характер; встановлення та/або санкціонування державною і забезпечення як державним примусом, так і внутрішніми переконаннями людей у соціальній цінності права й необхідності виконувати його вимоги; універсальність та системність; відповідність права ідеалам справедливості й свободи.

Принципи права як вихідні/ керівні ідеї, засадничі положення, які відіграють особливу роль у функціонуванні правової системи, визначають напрями її розвитку, а ступінь їх втілення є умовою її прогресивного поступу. Загальнолюдські / універсальні / основоположні принципи права та принципи права національних правових систем / правових сімей.

Сучасне юридичне право як інструмент досягнення соціального компромісу й забезпечення добробуту населення. Соціальна цінність права. Функції права як напрями розкриття його соціальної цінності. Групи функцій права: загально-соціальні / загальні (гуманістична, організаційна / організаторсько-управлінська, гносеологічна / пізнавальна, інформаційна / комунікативна, виховна, орієнтуюча, оціночна, безпекова); спеціально-юридичні / юридичні (регулятивна, охоронна).

Тема 2. Правове регулювання. Поняття правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Предмет правового регулювання. Методи, способи і типи правового регулювання. Стадії правового регулювання. Держава і правове регулювання. Способи впливу права на державу.

Тема 3. Верховенство права як цінність та основоположний правовий принцип. Історичні витoki ідеї верховенства права. Доктрина верховенства права. Принцип верховенства права в документах міжнародних організацій, актах Європейського Союзу, у практиці Європейського суду з прав людини.

Верховенство права як основоположний принцип правової системи України. Передумови конституційного закріплення принципу верховенства права в Україні (Декларація про державний суверенітет України; Акт проголошення незалежності України; Конституційний договір між Верховною

Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України; Закон України «Про приєднання України до Статуту Ради Європи»). Закріплення у Конституції України принципу верховенства права та вимог, що випливають з нього. Верховенство права та правова держава: співвідношення понять. Принцип верховенства права та принцип верховенства закону: розмежування понять. Верховенство права у вітчизняній правничій доктрині та юридичній практиці.

Вимоги верховенства права. Проблема з'ясування змісту та систематизації вимог верховенства права. Загальна характеристика вимог верховенства права: визначальність невідчужуваних прав людини для діяльності держави; гарантування прав людини та основоположних свобод (визнання прав людини і основоположних свобод безпосередньо діючим правом); юридична визначеність; законність; пропорційність (дотримання справедливого балансу між інтересом суспільства та інтересом особи); обмеження обсягу дискреційних повноважень та контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень; справедливесудочинство; наявність та дотримання справедливих юридичних процедур у діяльності суб'єктів владних повноважень. Загальна характеристика інститутів та засобів, що забезпечують виконання вимог верховенства права. Невичерпність вимог принципу верховенства права як умов розвитку правової системи. Особливості реалізації вимог верховенства права у різних сферах: законодавчої, виконавчої, судової влади, в інших видах юридичної діяльності. Проблеми вдосконалення засобів утвердження верховенства права в правовій системі України

Тема 4. Праворозуміння як соціально-правовий феномен. Праворозуміння як наукова проблема. Праворозуміння як категорія загальної теоретичної юриспруденції, історії права та порівняльного правознавства. Праворозуміння як категорія філософії права. Праворозуміння як системотвірний стрижень правосвідомості. Рівні праворозуміння: буденний (буденно-емпіричний), професійний, науковий (теоретичний). Основні концепції праворозуміння. Плюралізм праворозуміння як передумова його типологізації. Гносеологічні й потребні чинники плюралізму праворозуміння. Основні типи праворозуміння: природно-правове, позитивістське, соціологічне, інтегративне. Переваги й недоліки основних типів праворозуміння. Сучасне праворозуміння: проблеми, перспективи, тенденції розвитку (гуманізація, універсалізація, ціннісно-нормативний та релігійний виміри праворозуміння). Комплементарно-цілісна концепція праворозуміння Г. Лук'янової.

Розділ 3. Системність у праві. Система права, система законодавства, правова система як категорії загальної теоретичної юриспруденції.

Тема 1. Система права як категорія загальної теоретичної юриспруденції. Рис системи права: єдність, узгодженість, диференціація та інтеграція, об'єктивність та суб'єктивність, стабільність і динамізм. Структура системи права: суб'єкт права, норма права, інститут права, підгалузь права, галузь права

(фундаментальні, спеціальні). Підсистеми права: матеріальне та процесуальне право; приватне та публічне право. Сучасні наукові підходи до структурування системи права та характеристики її складників.

Тема 2. Система законодавства як категорія загальнотеоретичної юриспруденції. Сучасне розуміння джерел права. Джерела права з позицій позитивістського та природно-правового розуміння права. Класифікація джерел права. Нормативно-правовий акт як одне з основних джерел права у світі, його ознаки й переваги. Система нормативно-правових актів. Вертикальна (ієрархічна) та горизонтальна (галузева) структури системи нормативно-правових актів. Правовий звичай як джерело права: поняття й особливості. Можливість застосування правового звичаю у правовій системі України. Специфіка нормативного договору як джерела права та галузі вітчизняного права, в яких він може застосовуватися. Судовий прецедент як джерело права. Судовий прецедент як джерело права в Україні. Рішення Європейського суду з прав людини як судовий прецедент і джерело права в Україні. Судова практика та її значення у нормативному регулюванні. Правова доктрина як джерело права. Джерела права і канонічне право (церковні статути та звичаї). Інші джерела права в сучасному світі: «м'яке право», правова практика, корпоративні норми.

Тема 3. Правова система як категорії загальнотеоретичної юриспруденції. Поняття та ознаки правової системи. Структура правової системи як стійка єдність її елементів у їхніх взаємозв'язках та взаємовідношеннях. Право як ядро і нормативна основа правової системи. Праворозуміння як концептуальний фундамент правової системи. Елементи правової системи: система права, система законодавства, правові принципи, правові відносини, правова культура, юридична практика, юридичні установи, юридична техніка, юридичні терміни, правова політика й ідеологія, правосвідомість і правова культура, юридична наука й освіта тощо. Статичні й динамічні компоненти правової системи. Підходи зарубіжних вчених до структурування правової системи. Функції правової системи як напрями розкриття її соціального призначення. Інформаційна/ комунікативна, орієнтаційна, праворегулятивна (регулятивно-статична, регулятивно-динамічна), охоронна, інтегративна та ін. функції правової системи.

Класифікація / типологія правових сімей / груп. Правова сім'я / група як сукупність національних правових систем, які мають спільні риси, що проявляються в єдності закономірностей розвитку та функціонування права, домінуванні певних джерел права та правових ідей, схожості правових категорій і понять. Національно-історичні, техніко-юридичні та конкретно-географічні критерії класифікації правових систем. Основні види правових сімей: англо-американська, романо-германська, змішана, релігійна, соціалістична, традиційного та звичаєвого права. Глобалізація як умова формування загальноцивілізаційної, загальнокультурної основи правових сімей, причина їх зближення. Вітчизняна правова система: проблеми, перспективи, напрями удосконалення.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин
----------------	-----------------

і тем	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вітчизняна загальнотеоретична юриспруденція: проблеми становлення												
Тема 1. «Актуальні проблеми теорії права» як навчальна дисципліна.	2					2	4					4
Тема 2. Виникнення, розвиток і становлення «Теорії права» як науки і навчальної дисципліни.	6	2				2	10	2				8
Тема 3. «Теорія права»: становлення предметно-функціонального поля.	6	2				4	10					10
Разом за Розділом 1	14	4	2			8	24	2				22
Розділ 2. Право у системі соціального регулювання. Багатоаспектність права як передумова плюралізму праворозуміння												
Тема 1. Право як різновид соціальних норм та інституційне утворення.	13	2	2			9	10	2				8
Тема 2. Правове регулювання.	6	2				4	8					8
Тема 3. Верховенство права як цінність та основоположний правовий принцип.	13	2	2			9	10		2			8
Тема 4. Праворозуміння як соціально-правовий феномен.	12	2	2			8	10					10
Разом за Розділом 2	44	8	6			30	38	2	2			34
Розділ 3. Системність у праві. Система права, система законодавства, правова система як категорії загальнотеоретичної юриспруденції												

Тема 1. Система права як категорія загальнотеоретичної юриспруденції.	10	4				6	12	2				10
Тема 2. Система законодавства як категорія загальнотеоретичної юриспруденції.	12	2	2			8	10					10
Тема 3. Правова система як категорії загальнотеоретичної юриспруденції.	15	2	4			9	11					11
Разом за Розділом 3	37	8	6			23	33	2				31
Усього годин	95	20	14			61	95	6	2			87
ІНДЗ			-	-		25			-	-	-	25
Усього годин	120	20	14			86	120	6	2			112

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Виникнення, розвиток і становлення «Теорії права» як науки і навчальної дисципліни. «Теорія права/ Актуальні проблеми теорії права» як наука і навчальна дисципліна: становлення предметно-функціонального поля.	2	
2	Право як різновид соціальних норм та інституційне утворення.	2	
3	Верховенство права як цінність та основоположний правовий принцип.	2	2
4	Праворозуміння як соціально-правовий феномен.	2	
5	Система законодавства як категорія загальнотеоретичної юриспруденції.	2	
6-7	Правова система як категорії загальнотеоретичної юриспруденції.	4	
	Усього годин	14	2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	«Актуальні проблеми теорії права» як навчальна дисципліна.	2	4
2	Виникнення, розвиток і становлення «Теорії права» як науки і навчальної дисципліни.	3	8
3	«Теорія права/ Актуальні проблеми теорії права» як наука і навчальна дисципліна: становлення предметно-функціонального поля.	3	10
4	Право як різновид соціальних норм та інституційне утворення.	9	8
5	Правове регулювання.	4	8
6	Верховенство права як цінність та основоположний правовий принцип.	9	8
7	Праворозуміння як соціально-правовий феномен.	8	10
8	Система права як категорія загальнотеоретичної юриспруденції.	6	10
9	Система законодавства як категорія загальнотеоретичної юриспруденції.	8	10
10	Правова система як категорії загальнотеоретичної юриспруденції.	9	11
	Усього годин (у т. ч. ІНДЗ – 25 годин)	86	112

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) обов'язкові до виконання кожним студентом, котрий навчається за освітнім рівнем «магістр». Максимальна кількість балів за ІНДЗ – 25 балів.

ІНДЗ може бути виконано у таких формах (на вибір студента):

1. Написання та опублікування тез/ статті у збірнику матеріалів конференції / збірнику наукових праць з теми курсу, з проблеми, до якої здобувач виявив особливий пізнавальний інтерес – до 25 балів.

Тему тез / статті, презентації студент визначає самостійно в межах курсу та узгоджує з викладачем. Пошук актуальної проблеми – завдання наукового дослідження, а вміння її знайти – важливе вміння вченого. Самостійне визначення студентом теми ІНДЗ оцінюється у 5 балів. Якщо студент не може самостійно визначитися із проблематикою дослідження, він може обрати одну із запропонованих викладачем тем, але при цьому у нього відраховуються 5 балів від максимальної їх кількості за це завдання.

Під час перевірки та оцінювання результатів дослідження враховуються:

- вміння визначити проблематику / тему дослідження та обґрунтувати його актуальність і доцільність – до 5 балів;
- вміння визначити ступінь опрацювання студентом джерельної бази, останніх досліджень і публікацій з обраної проблематики – до 3 балів;
- вміння визначати мету і завдання дослідження – до 4 балів;
- глибина та повнота розкриття проблеми, ступінь досягнення мети дослідження та виконання його завдань – до 10 балів;
- вміння узагальнювати та систематизувати результати дослідження, формулювати висновки – до 3 балів.

2. Розробка презентації з теми курсу (на вибір студента) (1 слайд – 1 бал, максимум – 25 слайдів).

3. Анотування наукових праць. Одна анотація – до 5 балів. Максимум – 5 анотацій.

З теми/ питання/ проблеми курсу обрати наукову статтю у фаховому виданні з юридичних наук і зробити розгорнуту анотацію (три сторінки друкованого тексту, 14 шрт., 1,5 інт.). В анотації проаналізувати:

- актуальність теми дослідження;
- ступінь висвітлення останніх досліджень і публікацій;
- відповідність мети й теми, теми і змісту;
- ступінь досягнення мети і повноту висвітлення теми;
- відповідність висновків змісту;
- коректність цитувань, посилань, використання джерел;
- доцільність обраної методології дослідження;
- логічність і переконливість наукової аргументації;
- мову викладу.

4. Складання бібліографічного опису наукової літератури (монографії, статті у фахових виданнях з юридичних наук; останні 5 років видання) з теми/ питання/ проблеми курсу. 1 джерело – 1 бал.

9. Методи навчання

- за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; евристичний; дослідницький;
- за логікою пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;
- за етапами процесу навчання: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірки;
- за джерелами навчальної інформації: наочні (умовно-графічні схеми, таблиці); робота з джерелами права та науковою і навчальною літературою (конспектування, анотування, критичний огляд, порівняння визначень понять різними авторами тощо); словесні (лекція, розповідь-пояснення, бесіда, переважно евристична);
- проблемно-пошукові: проведення наукового пошуку, зокрема виконання ІНДЗ; метод кейсів – студентам пропонується опис ситуації з питань курсу, а вони повинні провести її юридичний аналіз, запропонувати правове вирішення, у т. ч., з використанням нормативно-правових актів;

- інтерактивні: робота у малих групах (парах) з подальшим оприлюдненням результатів такої роботи;
- інформаційно-комунікативні: використання сучасних ТЗН як для унаочнення навчальної інформації, так і для забезпечення комунікації між суб'єктами навчання; презентації.

10. Методи контролю

У процесі навчання проводиться попередній, поточний, періодичний (тематичний) та підсумковий контроль. В умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

ПОПЕРЕДНІЙ КОНТРОЛЬ

Попередній контроль проводиться на початку вивчення курсу, теми. Він передбачає з'ясування попереднього рівня знань студентів з теми, які вони могли отримати під час вивчення інших навчальних дисциплін або самоосвіти, фактично, окреслює обсяг їх опорних знань. Викладач може використати його результати для визначення ступеня опрацювання певних питань у подальшій роботі.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль передбачає систематичне, регулярне оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок з тем курсу) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях.

Поточний контроль реалізується в різних формах: усне і письмове, фронтальне та індивідуальне опитування; рецензування відповідей; участь у дискусіях, обговореннях; написання творів-есе; підготовка презентацій тощо.

У процесі навчання поточному контролю підлягають:

- глибина, повнота, обґрунтованість відповіді;
- доповнення, запитання до тих, хто відповідає;
- рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття (роботі у парах, малих групах), активність під час обговорення питань;
- глибина аналізу наукової та навчальної літератури;
- виконання письмових завдань (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати);
- якість самостійного опрацювання питань;
- систематичність роботи на заняттях.

Критеріями оцінки усних відповідей є:

- повнота та глибина розкриття питання;
- емоційність та переконливість;
- використання для обґрунтування своєї думки основної та додаткової літератури;
- вміння логічно викладати матеріал, аналізувати, порівнювати, робити висновки, узагальнювати;
- культура мови.

Критеріями оцінки письмових завдань є:

- повнота та глибина розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за роботу на семінарському занятті – 5 балів.

5 балів студент отримує, якщо він:

- опрацював не лише основну, але й додаткову літературу, самостійно знайдену, відповідно до теми для більш глибокого її розкриття, розробив розгорнутий конспект;

- засвоїв теоретичний матеріал на високому / творчому рівні, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, встановлює міжпредметні та міжтемні зв'язки;

- висловлює гіпотези, наводить аргументи на підтвердження своєї думки, або спростування думки інших студентів, при цьому посилається на опрацьовані джерела та літературу;

- використовує теоретичний матеріал для розв'язання практичних завдань;

- робить висновки, узагальнення;

- рецензує відповіді інших, вносить корективи, доповнення;

- пропонує дискусійні теми для обговорення, бере участь у дискусії, дотримується культури її ведення;

- підготував реферат, повідомив його зміст, чим зацікавив студентів.

4 бали студент отримує, якщо він:

- опрацював переважно основну літературу, розробив відповідний конспект;

- теоретичний матеріал засвоїв на достатньому / конструктивному рівні, досить логічно викладає його, однак, не завжди може підтвердити відповідними прикладами, іншими аргументами;

- під час викладу допускає незначні помилки чи неточності, у нього виникають деякі проблеми щодо встановлення зв'язків з попередніми темами чи іншими предметами, тобто, його знання не систематизовані повною мірою;

- іноді потребує додаткових запитань для повного розкриття проблеми;

- висловлює гіпотези, припущення, однак, не завжди може навести необхідні аргументи на підтвердження своєї думки;

- в цілому використовує теоретичний матеріал для розв'язання практичних завдань, пояснення подій та явищ, що відбуваються в політико-правовому житті країни та світі, але його пояснення містять неточності, недостатньо обґрунтовані;

- робить висновки, узагальнення, однак, вони потребують уточнення, конкретизації з боку викладача або інших студентів;

- рецензує відповіді інших, вносить корективи, доповнення;

- пропонує дискусійні теми для обговорення, бере участь у дискусії, дотримується культури ведення дискусії;

- підготував реферат і повідомив його зміст.

3 бали отримує студент, якщо він:

- не повною мірою опрацював рекомендовані джерела та літературу, розробив неповний конспект;

- засвоїв матеріал на середньому / репродуктивному рівні;

- може лише відтворити навчальний матеріал, засвоєний на лекції або опрацьований самостійно без критичного осмислення, на рівні переказу, можливо, навіть, за допомогою викладача;

- іноді порушує логіку викладу, допускає помилки;

- не вміє самостійно здійснювати логічні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, формулювання висновків);

- з допомогою викладача може навести приклади, пов'язати теоретичний та практичний матеріал, встановити міжтемні та міжпредметні зв'язки;

- не може самостійно зробити рецензію, виправити помилки інших студентів;

- у нього не достатньо сформовані навички участі у дискусії, не вміє обґрунтовувати свою думку.

2 бали отримує студент, якщо він:

- не достатньо повно / фрагментарно опрацював рекомендовані джерела та літературу;

- засвоїв матеріал на низькому / рецептивно-продуктивному рівні;

- за допомогою викладача може відтворити незначну частину навчального матеріалу, засвоєного на лекції;

- не може критично осмислити, проаналізувати матеріал, навіть, за допомогою викладача;

- не дотримується логіки викладу, часто допускає помилки;

- не може, навіть з допомогою викладача, навести приклади, пов'язати теоретичний і практичний матеріал, встановити міжтемні чи міжпредметні зв'язки;

- не може зробити рецензію, виправити помилки інших студентів;

- у нього не сформовані навички участі у дискусії, не вміє обґрунтовувати свою думку.

1 бал отримує студент, якщо він:

- не опрацював рекомендовані джерела та літературу, не має конспекту;

- не засвоїв матеріал, відмовляється відповідати або не може відтворити навіть незначну частину навчального матеріалу, навіть з допомогою викладача, однак, дотримується дисципліни, уважно слухає відповіді інших студентів, робить записи, задає питання іншим студентам, котрі роблять доповіді, повідомлення, доповнення, намагається брати участь в обговореннях, що свідчить про наявність у нього пізнавального інтересу до навчального курсу.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити реферати, ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

ПЕРІОДИЧНИЙ (ТЕМАТИЧНИЙ) КОНТРОЛЬ

(не є обов'язковим, може проводитися на консультаціях для студентів, котрі не мають поточних оцінок)

Періодичний / тематичний контроль може проводитися після вивчення розділу програми. Тривалість виконання відповідних контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин.

Формою проведення такого контролю може бути комплексна письмова контрольна робота – тестування, яке передбачає письмові відповіді студентів на трьохрівневі завдання. За їх виконання студент отримує оцінку, виражену в балах, яка враховується в процесі розрахунків оцінки за розділ.

Максимальна кількість за комплексне тестування – **10 балів**.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. Якщо студент порушує встановлені правила, викладач може позбавити його можливості продовжувати виконання контрольних завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати перевірки контрольної роботи доводяться до відома студентів.

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «Актуальні проблеми теорії права» формою семестрового контролю є **залік**.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається таким чином: *OP 1 (Оцінка за Розділ 1) + OP 2 (Оцінка за Розділ 2) + OP 3 (Оцінка за Розділ 3) + бали за ІНДЗ*.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03) та Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX / F в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання				Сума
Розділ 1 (Т1 – Т3)	Розділ 2 (Т1 – Т4)	Розділ 3 (Т1 – 3)	Індивідуальне завдання	100
20	35	20	25	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	
82-89	добре	

74-81		
64-73	задовільно	зараховано
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Актуальні питання загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; За ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2012. 396 с.
3. Волинка К. Г. Теорія держави і права : Навч. посіб. К. : МАУП, 2003. 240 с.
4. Загальна теорія держави і права : Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / За ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
5. Загальна теорія права : Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015. 392 с.
6. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права : Підручник. К. : Кондор, 2005. 609 с.
7. Котюк В. О. Основи держави і права : навч. посіб. / 3-тє вид., доп. і перероб. К. : Атіка, 2001. 432 с.
8. Оніщенко Н. М. Лекція професора Н. Оніщенко: «Правова система як об'єкт пізнання загальнотеоретичної юриспруденції». *Право України*. 2012. № 1-2. С. 258–272.
9. Рабінович П. М. Основизагальноїтеоріїдержави та права :навч. посіб. К., 2007. 192 с.
10. Саміло Г. О. Актуальні проблеми теорії права : Навчальний посібник. Запоріжжя: Просвіта, 2014. 216 с.
11. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. [пер. з рос.]. Харків : Консум, 2001. 656 с.
12. Сухонос В. В. Теорія держави і права : підручник. Суми : Університетська книга, 2014. 544 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / С. В. Бобровник, В. С. Журавський, О. Л. Копиленко та ін.; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
14. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / авт.-упоряд. М. В. Кравчук. К. : Атіка, 2003. 288 с.

Допоміжна

15. Алаїс С. І. Проблема праворозуміння в основних школах права: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2003. 20 с.
16. Алексеев С. С. Теория права. М.: Издательство БЕК, 1995. 320 с.
17. Бачинін В. А., Журавський В. С., Панов М. І. Філософія права: підручник для юрид. спец-тей вищих навч. закладів. К.: Видавн. Дім «Ін Юре», 2003. 472 с.
18. Бігун В. С. Людина в праві: аксіологічний підхід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права». К., 2004. 19 с.
19. Братасюк В. М. Правова реальність як форма прояву інтелектуальної традиції епохи (на матеріалах романо-германської правової сім'ї) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. К., 2005. 190 с.
20. Гетьман-П'ятковська І. А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2007. 22 с.
21. Гусарєв С. Д., Олійник А. О., Слюсаренко О. Л. Теорія права і держави: навч. посібник. К.: Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 270 с.
22. Дія права: інтегративний аспект : монографія / відп. ред. Н. М. Оніщенко. К. : Юридична думка, 2010. 360 с.
23. Дудаш Т. І. Праворозуміння: герменевтичне дослідження: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2008. 20 с.
24. Дудченко В. В. Традиція правового розвитку: плюралізм правових вчень: монографія. Одеса: Юридична література, 2006. 302 с.
25. Кравець В. М. Типи праворозуміння як методології основних філософсько-правових дискурсів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.12. К., 2003. 16 с.
26. Кучук А. М. Основи теорії правового поліцентризму : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. Справ ; Літера ЛТД, 2017. 312 с.
27. Кацавець Р. С. Правова культура юриста: навч. посіб. К.: Алерта, 2017. 132 с.
28. Кельман М. С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку: автореф. дис. докт. юрид. наук: 12.00.01. К., 2013. 42 с.
29. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права : Підручник. К. : Кондор, 2005. 609 с.
30. Керимов Д. А. Методология права: Предмет, функции, проблемы философии права. 6-е изд. М. : Изд-во СГУ, 2011. 452 с.
31. Ковальський В. С. Охоронна функція права : монографія. К.: Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
32. Лук'янова Г. Ю. Комплементарно-цілісна концепція право-розуміння (аспекти загальної теорії): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2013. 21 с.
33. Луцький Р. П. Теоретико-правові засади формування та розвитку сучасного позитивного права: дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.12. Київ, 2017. 490 с.
34. Малишев Б. В. Правова система (телеологічний вимір) : Монографія. К. : «ВД «Дакор», 2012. 364 с.

35. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння: монографія / Ю. С. Шемшученко, Н. М. Оніщенко, О. В. Зайчук та ін.; за заг. ред. Н. М. Оніщенко. К.: Юридична думка, 2013. 480 с.

36. Оборотов Ю. М. Традиції та новації у правовому розвитку: монографія. Одеса: Юридична література, 2006. 160 с.

37. Оніщенко Н. М. Правова система: проблематика теорії: Монографія. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.

38. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні: Монографія. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.

39. Оніщенко Н. М., Пархоменко Н. М. Соціальний вимір правової системи: реалії та перспективи: Монографія / Відп. ред. Ю. С. Шемшученко. К.: Вид-во «Юридична думка», 2011. 176 с.

40. Плавич В. П. Проблеми сучасного праворозуміння. Теоретико-методологічний та філософсько-правовий аналіз: монографія. Одеса: Астропринт, 2011. 228 с.

41. Правова система України: історія, стан та перспективи розвитку у 5 т. Х.: Право, 2008. Т. 1: Методологічні та інформаційно-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. 728 с.

42. Правова система сучасності: навч. посіб. для магістрів права / відп. ред. Ю. С. Шемшученко. К., 2012. 492 с.

43. Теорія держави та права: навч. посіб. / за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

44. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

45. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки / О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна та ін.; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.

46. Теорія держави і права: навч. посіб. / С. К. Бостан, С. Д. Гусарев, Н. М. Пархоменко та ін. К.: Академія, 2013. 348 с.

47. Удовика Л. Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір. Х.: Право, 2011. 552 с.

48. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства: європейські традиції. 2-ге вид. Х., 2006. 624 с.

49. Хаустова М. Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Х., 2005. 199 с.

50. Шелестов К. О. Домінуюче праворозуміння у функціонуванні правових систем: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.12. Одеса, 2010. 21 с.

51. Шемшученко Ю. С. Теоретичні та практичні проблеми розвитку правової системи України. Вибране. К., 2005. 592 с.

Інформаційні ресурси:

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main	Сайт Верховної Ради України (законодавство)
http://pravoua.com.ua/	Сайт журналу «Право України»

http://www.ligazakon.ua/	Головний правовий портал України
http://www.ccu.gov.ua	Сайт Конституційного Суду України
http://www.nbu.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського